

APPENDIX VERGILIANA. DE ROSIS NASCENTIBUS: UN CELEBRU CARPE DIEM ANTIC

DOI: 10.35923/978-630-327-052-4/17

Maria SUBI
Universitatea de Vest din Timișoara
e-mail: maria.subi@e-uvvt.ro

Appendix Vergiliana. On Budding Roses: A Famous Ancient Carpe Diem

Abstract: A famous poem, included in the *Appendix Vergiliana*, although subsequently attributed to Ausonius, as well, *De rosis nascentibus* is written in elegiac couplets and centres on the theme of the rose – a deeply fascinating theme, approached, throughout time, in various writings in the western and eastern spaces. The admiration for roses, intensely coloured and fragrant, and for their beauty in spring, is, however, contextually intertwined with melancholic reflections on the fragility of this flower, which becomes a symbol of transience, of universal temporality: *fugit irreparabile tempus* (Vergil, *Georgica*, III, 284). The notion of the passage of time – illustrated by the short life of roses – ties in naturally, in the final couplet, with the motif of fully living the present moment. The latter is seen as the only solution in the face of the inescapable end, the famous Horatian *carpe diem* being a widely circulated motif in Latin literature.

Keywords: *the theme of the rose; spring setting; symbol of beauty; transience; Horatian carpe diem.*

Rezumat: Poem celebru, inclus în *Appendix Vergiliana*, dar atribuit ulterior și lui Ausonius, *De rosis nascentibus* este o compoziție în distih elegiac, ce se raportează la tema trandafirului – o temă extrem de seducătoare, abordată, de-a lungul timpului, în diverse scrieri din

spațiul occidental și oriental. Elogiul adus rozelor și frumuseții lor, intens colorate și parfumate, într-un cadru primăvărat, se împletește însă contextual cu reflecții melancolice asupra fragilității acestor flori, care se transformă într-un simbol al efemerității, al vremelniceii universale: *fugit inreparabile tempus* (Vergilius, *Georgica*, III, 284). Ideea trecerii timpului – ilustrată de scurta durată a trandafirilor – se conjugă natural, în ultimul cuplet, cu motivul trăirii din plin a prezentului, ca unic remediu în fața sfârșitului inexorabil, faimosul *carpe diem* horatian constituind un motiv de largă circulație în perimetrul literaturii latine.

Cuvinte-cheie: *tema trandafirului; cadru primăvărat; simbol al frumuseții; efemeritate; carpe diem horatian.*

Tema trandafirului a fost abordată, de-a lungul timpului, în diverse scrieri occidentale sau orientale, cunoscute fiind variatele utilizări ale acestei flori, prezentă în farmacopee și în arta culinară, în spațiul cultic și în cel artistic, în heraldică, precum și în numismatică sau în onomastică, în poezie, ca și în legendele profane ori creștine (vezi Joret 1892, *passim*). La această temă, extrem de seducătoare pentru istoria literară, se raportează și *De rosis nascentibus*, un poem celebru, care a fost inclus în *Appendix Vergiliana*, dar a fost atribuit ulterior și lui Ausonius¹, poetul născut în Gallia, la Burdigala (azi Bordeaux), în anul 310 e.n. Compus în distih elegiac, textul ilustrează motivul *carpe diem* (Horatius, *Carmina*, I, 11, 8), în asociere cu *fugit inreparabile tempus* (Vergilius, *Georgica*, III, 284) – ambele de largă circulație în spațiul literaturii latine.

*Ver erat et blando mordentia frigora sensu²
spirabat croceo mane revecta dies.
strictior Eoos praecesserat aura iugales,
aestiferum suadens anticipare diem.
5 errabam riguis per quadrua compita in hortis,
maturo cupiens me vegetare die.*

¹ Cu privire la autorul poemului, vezi Martin 2016, 5-7.

² Textul, preluat din Bibliotheca Augustana, este reprodus după ediția W. V. Clausen et al. 1966. *Appendix Vergiliana*. Publisher: Oxford University Press (https://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lsante01/Vergilius/ver_apro.html).

vidi concretas per gramina flexa pruinas
 pendere aut holerum stare cacuminibus,
 caulibus et patulis teretes concludere guttas
 10³
 vidi Paestano gaudere rosaria cultu
 exoriente novo roscida Lucifero.
 rara pruinosis canebat gemma frutectis
 ad primi radios interitura die.
 15 ambigeres raperetne rosis Aurora ruborem
 an daret et flores tingeret orta dies.
 ros unus, color unus, et unum mane duorum:
 sideris et floris nam domina una Venus.
 forsán et unus odor: sed celsior ille per auras
 20 diffлатur, spirat proximus iste magis.
 communis Paphie dea sideris et dea floris
 praecipit unius muricis esse habitum.
 momentum intererat quo se nascentia florum
 germina comparibus dividerent spatiis.
 25 haec viret angusto foliorum tecta galero,
 hanc tenui filo purpura rubra notat,
 haec aperit primi fastigia celsa obelisci,
 mucronem absolvens purpurei capitis.
 vertice collectos illa exinuabat amictus,
 30 iam meditans foliis se numerare suis.
 nec mora: ridentis calathi patefecit honorem,
 prodens inclusi stamina densa croci.
 haec, modo quae toto rutilaverat igne comarum,
 pallida conlapsis deseritur foliis.
 35 mirabar celerem fugitiva aetate rapinam,
 et dum nascuntur consenuisse rosas.
 ecce et defluxit rutili coma punica floris
 dum loquor, et tellus tecta rubore micat.
 tot species tantosque ortus variosque novatus
 40 una dies aperit, conficit ipsa dies.
 conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum:

³ Et coelestis aquae pondere tunc gravidas. Versul acesta, absent în *Appendix Vergiliana*, apare în *Edyllia*, XIV (*Rosae*), din ediția Ausone (1843, 120).

ostentata oculis ilico dona rapis.
quam longa una dies, aetas tam longa rosarum,
quas pubescentes iuncta senecta premit.
45 quam modo nascentem rutilus conspexit Eoos,
hanc rediens sero vespere vidit anum.
sed bene quod paucis licet interitura diebus
succedens aevum prorogat ipsa suum.
collige, virgo, rosas dum flos novus et nova pubes,
50 et memor esto aevum sic properare tuum.

„Primăvara, ziua nouă, la răsăritu-auriu,
 Risipea, ușor și dulce, frigul pișcător, aspriu.
 Și, luând-o înaintea Aurorei, cu-ai ei cai,
 O rece boare vestise o zi caldă, ca de mai.
 Hoinăream pe la răspântii, prin grădina-nrourată, 5
 Mult dorindu-mi să mă bucur în plină zi luminată.
 Căci pe ierburi unduite văzui gingaș tort de brume⁴
 Cum se-nfiră și se-anină sus, pe creștet de legume.
 Cum, pe frunze mari de varză, joacă boabe sidefate:
 [Boabe rotunde și pline, de apă îngreunate] 10
 Văzui trandafiri de Paestum cum se bucur', zâmbitori,
 Plini de rouă, când răsare lumina în noii zori.
 Ici și col', pe crengi brumate, sclikeau alb perle ușoare,
 Ce sortite sunt să piară la prima rază de soare.
 Tu te-ntrebi: au de la roze zorii-și fură roșul lor 15
 Ori poate că răsăritul dă culoarea florilor?!
 Roua-i la fel; și culoarea; și la fel pe cer sunt zorii,
 Că una este zâna Venus, doamna stelei și a florii.
 Însă boarea dimineții în înalt se răspândește,
 Pe când roza foarte-aproape parfumul își risipește. 20

⁴ Cf.: „Razele piezișe daureau viu burhaiul, destrămau *tortul brumelor* în toate fețele curcubeului” (Caragiale 1965: 100). Imagini similare, dar integrate în registrul nocturn, nu în cel diurn, se regăsesc în poemul *Crăiasa din povești*: „Neguri albe, strălucite / Naște luna argintie, / Ea le scoate peste ape, / Le întinde pe câmpie; // S-adun flori în șezătoare / De painjen *tort* să rumpă, / Și anină-n haina nopții / Boabe mari de piatră scumpă.” (Eminescu [2001], 93).

Iară Venus Paphiana, zeea astrului și-a florii,
 Le rândui același strai, din porfiriul culorii.
 Însă venit-a și ceasul ca pupii ieșiți la soare
 Să se deschidă într-o clipită și să dea-n floare:
 Iat-o roză încă verde, în frunze înveșmântată, 25
 Și o alta care este cu stacojiu însemnată.
 Apoi, floarea își deschide cel dintâi mugur, 'nălțat,
 Dezvelindu-și vârful fraged și rumen-împurpurat.
 Bobocul său își desface vălu-n creștet adunat,
 Gătindu-se să-și socoată petalele de îndat'. 30
 Făr' zăbavă, își arată potiru-i frumos, zglobiu,
 Dând la iveală stamine, de un galben auriu.
 Dar vai, roza ce sclipise cu focul foilor sale
 Pală-i curând, părăsită de pierdutele-i petale.
 Și-i de mirare cum repede clipă floarea o fură 35
 Și cum pălesc trandafirii, care abia se născură!
 Căci iată, pe când vorbesc, ruje-ncomate se lasă-în jos,
 Iară țărâna sclipește,-mbrăcată în roșu lucios!
 Ce multe feluri și prefaceri aduce cu sine-o zi
 Și cât de iute se zorește tot ea a le nimici! 40
 Ne plângem, Natură, c-al florilor farmec trece îndat'
 Și prea degrabă le răpești frumsețea ce tu le-ai dat.
 A rozelor viață nu e, cu totul, mai lungă de-o zi,
 Căci, de cum înfloresc, ele încep a se și veșteji.
 Și vai! bobocul pe care luceafăru-n zori îl privi 45
 Iată că, până în seară, prinse a se-îngălbeni.
 Ferice e, totuși, floarea, care grabnic va pieri,
 Dar apoi, odrăslind iarăși, viața își va prelungi.
 Culege roze deci, copilă, cât timp anii tineri ți-s
 Și nu uita că și-a ta viață trece iute, ca un vis." 50

(trad. Maria Subi)

Poemul debutează cu o secvență ce fixează cadrul temporal al descrierii, aflat în consonanță cu tematica și semnificația de ansamblu a textului: *Ver erat (De rosis nascentibus, 1)*. Este vorba, așadar, de anotimpul pre-dilect al rozelor, flori asociate mereu cu primăvara în creațiile anticilor: „Compagne

du printemps, la rose figure dans toutes les descriptions que les poètes anciens ont fait de la saison des fleurs. Vois comme à l'approche du printemps, s'écrit le pseudo-Anacréon, les Grâces se couvrent de roses⁵!” (Joret 1892, 55).

Într-un asemenea context primăvărat se plasează momentul auroral, cromatizat în tonuri calde, luminoase (*De rosis nascentibus*, 2: **croceo mane** „în dimineața șofrăniu-aurie”) și reprezentat sugestiv cu ajutorul unei reprezentări metaforice consacrate de tradiția literară⁶: *strictior Eoos praecesserat aura*⁷ **iugales**, / *aestiferum suadens anticipare diem*. (*De rosis nascentibus*, 3-4) „O boare mai rece o luase înaintea cailor Aurerei, îmbiindu-ne să precizem o zi dogoritoare” (trad. M. S.).

Urmează descrierea planului spațial, care este întruchipat de grădinile bine udate (*riguis [...] hortis: De rosis nascentibus*, 5), cu o vegetație bogată și felurite legume, zarzavaturi și flori (*De rosis nascentibus*, 5-14). Un astfel de *locus amoenus* alcătuiește o mirifică oază a desfătărilor, un decor potrivit și prielnic pentru cultivarea trandafirilor de Paestum, care sunt aduși acum în prim-plan: *vidi Paestano gaudere rosaria cultu* (*De rosis nascentibus*, 11) „am văzut că le merge bine trandafirilor de Paestum”. Acest sortiment de trandafiri era, de altfel, celebru în Antichitate, știut fiind că ei înfloreau, pare-se, de două ori pe an (Joret 1892, 33):

*forsitan et pinguis hortos quae cura colendi / ornaret canerem
biferique rosaria Paesti*⁸ (Vergilius, *Georgica*, IV, 118-119) „Poate-aș
cânta și ce grij-a culturii smălțează grădina-n / Roadă, cum dau trandafirii

⁵ „Însoțitor al primăverii, trandafirul apare în toate descrierile pe care poeții antici le-au făcut anotimpului florilor. Vedeți cum, la apropierea primăverii, exclamă Pseudo-Anacreon, Grațiile se înveșmântă în trandafiri!” (trad. M. S.).

⁶ Cf.: *Hoc precor, hunc illum nobis Aurora nitentem / Luciferum roseis candida portet equis*. (Tibullus, *Elegiae*, I, III, 93-94) „Asta mi-e ruga; o astfel de zi strălucită ne-aducă / Dalb-Aurora cu-ai ei trandafirii telegari.” (Tibullus 1988, 41); *felix Eois lex funeris una maritis, / quos Aurora suis rubra colorat equis!* (Propertius, *Elegiae*, III, XIII, 15-16) „Lege fericie, la moarte, -aveau sôții pe care-Aurora / Roșie, în Orient, cu ai săi cai i-arămit.” (Propertius 1992, 169).

⁷ Această adiere primăvărată (*aura: De rosis*, 3), asociată cu imaginea trandafirilor de Paestum (*Paestano gaudere rosaria cultu: De rosis*, 11), ne duce cu gândul la rozele celebrate de poetul Pancrate, care înfloresc la suflul zefirului de primăvară (vezi Joret 1892, 56).

⁸ Cf.: *Paestum oppidum Calabriae est, in quo uno anno bis nascitur rosa*. (Servius MDCCCLXXXVII, 328) „Paestum este un oraș al Calabriei, în care trandafirii înfloresc de două ori într-un an.” (trad. M. S.).

din Pestum de două ori floare” (Vergiliu 1967, 116); *tepidique rosaria Paesti* (Ovidius, *Metamorphoses*, XV, 708) „și caldul Paestum, cu ai lui / Mulți trandafiri” (Ovidius [2001], 645); *Prataque nec bifero cessura rosaria Paesto* (Martialis, *Epigrammata*, XII, XXXI, 3) „Și aceste pajiști, și acești trandafiri, la fel de frumoși ca și cei din Paestum, care înfloresc de două ori pe an” (trad. M. S.).

Simbol și emblemă a frumuseții deopotrivă (Joret 1892, 56), rozele de Paestum servesc la construirea unui admirabil tablou, consacrat Aurorei „cu degete trandafirii” – *ῥοδοδάκτυλος Ἥως* (cf. Joret 1892, 12) –, un tablou în care nuanța și mireasma zorilor se confundă cu tonurile și parfumul bobocilor în floare, dând naștere unor imagini de un rafinament și o expresivitate cu totul aparte:

*ambigeres raperetne rosis Aurora ruborem / an daret et flores tingeret orta dies [...]. / forsane et unus odor: sed celsior ille per auras / diffatur; spirat proximus iste magis. / communis Paphie dea sideris et dea floris / praecipit unius muricis esse habitum.*⁹ (*De rosis nascentibus*, 15-16, 19-22) „Te-ai putea întreba dacă de la roze zorii își fură roșul lor sau dacă nu cumva răsăritul vâpsește florile și le dăruiește culoarea roșie [...]. Poate și mireasma e una și aceeași: dar una – a zorilor – se risipește în înalțuri, prin văzduh, iar cealaltă – a florilor – se răspândește mult mai de aproape. Și Paphiana Venus, zeita astrului și-a florii, le rânduiește un strai cu același colorit purpuriu” (trad. M. S.).

Elogiul adus rozelor și frumuseții lor, intens colorate și aromate, într-un cadru primăvărat, se împletește însă contextual cu reflecții melancolice asupra fragilității acestor flori delicate, care înmuguresc și se deschid în inflorescențe bogate, apoi se veștejesc și mor – într-un ritm foarte rapid, accelerat:

⁹ Cf.: *ecce vigil nitido patefecit ab ortu / purpureas Aurora fores et plena rosarum / atria* (Ovidius, *Metamorphoses*, II, 112-114) „Aurora, cea repede trează, deschide / La răsărit poarta-i împurpurată și trandafiriu-i / Atriu.” (Ovidius [2001], 294). Cu ajutorul aceluiași material lexical decorativ-floral, se construiește și imaginea crepusculului, la fel de fastuos și bogat colorat în paginile artistic cizelate ale unui scriitor român – Mateiu Caragiale (vezi Subi 2022, 229-230): „*cerul pârguit la zări cuprinde / Purpura toată, și toți trandafirii*” (Caragiale 1965: 7-8); „Zeul își aprindea rugul în care ardea parcă tot sângele, toate *purpurele* și toți *trandafirii* veacurilor” (Caragiale 1994: 177).

mirabar celerem fugitiva aetate rapinam, / et dum nascuntur consenuisse rosas. (De rosis nascentibus, 35-36) „Mă minunam ce rapide sunt ravagiile în zborul timpului și cum trandafirii, de cum înfloresc, se și ofilesc” (trad. M. S.); *quam longa una dies, aetas tam longa rosarum, / quas pubescentes iuncta senecta premit. / quam modo nascentem rutilus conspexit Eoos, / hanc rediens sero vespere vidit anum. (De rosis nascentibus, 43-46)* „Pe cât e de lungă o zi, tot atât de lungă e viața rozelor, pe care, abia înflorite, le și paște, de aproape, vestejirea. Iar roza, pe care Luceafărul strălucitor de dimineață o privi mai înainte înflorind, tot el, înturnându-se, seara, târziu, o văzu îngălbenită.” (trad. M. S.).

Durata scurtă de viață a acestei flori justifică epitetul de *brevis* pe care i-l acordă poezii latini, transformând-o într-un simbol al vremelniciei: „La courte durée de la rose qui a fait donner à cette fleur une de ses épithètes les plus ordinaires chez les poètes latins – celle de *brevis* – en a fait aussi le symbole de la fragilité des choses de ce monde.”¹⁰ (Joret 1892, 59). Expresii ale efemerității – nu doar vegetale, ci și umane –, *brevis flores [...] rosae* revin deci laitmotic în paginile anticilor:

conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum: / ostentata oculis ilico dona rapis. (De rosis nascentibus, 41-42) „Ne plângem, Natură, că frumusețea florilor este grabnic trecătoare: farmecele ce le înfățișezi ochilor noștri pe dată ni le și răpești” (trad. M. S.); *huc vina et unguenta et nimium brevis / flores amoenae ferre iube rosae, / dum res et aetas et sororum / fila trium patiuntur atra. (Horatius, Carmina, II, III, 13-16)* „Dă grabnică poruncă să ți se-aducă vin, / miresme, flori vremelnici de splendid trandafir, / cât Parcele vrăjmașe mai torc al vieții fir, / cât vârsta-ți mai dă voie și totu-ți merge-n plin.” (Horatius 1980, 145); *vidi ego odorati victura rosaria Paesti / sub matutino cocta iacere Noto. (Propertius, Elegiae, IV, V, 61-62)* „Eu am văzut trandafirii, la Paestum cel plin de miresme, / Încă-n boboci, cum zăceau, arșii de Notus în zori.” (Propertius 1992, 217); *Aut imitata brevis Punica grana rosas (Martialis, Epigrammata, I, XLIII, 6)* „Sau sâmburi de rodii, asemănătoare cu vremelnicii trandafirii” (trad. M. S.).

Plasticizat prin asemenea imagini pline de frăgezime și culoare, limbajul floral comunică ideea trecerii timpului (*fugit irreparabile tempus*), care

¹⁰ „Viața scurtă a trandafirului, care a făcut să i se atribuie acestei flori unul dintre epitele cel mai des întâlnite la poezii latini – *brevis* –, a făcut din el și un simbol al fragilității lucrurilor din această lume.” (trad. M. S.).

alterează și distruge, fatalmente, prospețimea și frumusețea biologică (*tempus edax rerum*) – motive din repertoriul clasic al poeziei latine:

haec, modo quae toto rutilaverat igne comarum, / pallida conlapsis deseritur foliis. (De rosis nascentibus, 33-34) „Roza aceasta, care sclipise cu tot roșul foilor sale, este acum pală, părăsită de petalele-i pierdute” (trad. M. S.); *Sed fugit interea, fugit inreparabile tempus, / singula dum capti circumuectamur amore. (Vergilius, Georgica, III, 284-285)* „Dar într-acestea, zboară vremea, zboară / Și timpul mort rămâne mort de-a pururi!” (Vergiliu 1967, 202); *labitur occulte fallitque volubilis aetas, / ut celer admissis labitur amnis aquis. (Ovidius, Amores, I, VIII, 49-50)* „Pe nesimțite se scurge, și-n fugă, șăgalnica vreme, / Cum își revarsă un râu apele strânse din ploi” (Ovidius [2001], 21); *corpora vertuntur, nec quod fuimusve sumusve, / cras erimus [...]. / tempus edax rerum, tuque, invidiosa vetustas, / omnia destruitis vitiataque dentibus aevi / paulatim lenta consumitis omnia morte! (Ovidius, Metamorphoses, XV, 215-216, 234-236)* „Și-ale noastre / Trupuri se schimbă fără-ncetare și fără odihnă; / Măine noi nu vom fi ce-am fost ieri, sau ce suntem acum [...]. / O, lacom timp, bătrânețe pizmașă, orice nimiciți voi; / Tot ce e prins sub al vârstei greu dinte, pe nesimțite / E măcinat cu încetul prin moartea pe care-o trimiteți” (Ovidius [2001], 631).

Dincolo însă de efemeritatea umană – ilustrată de metafora rozei în floare, destinată unui declin rapid și apoi extincției¹¹ –, ultimul cuplet elegiac recomandă trăirea din plin a prezentului (*collige, virgo, rosas: De rosis nascentibus*, 49), ca unic remediu în fața sfârșitului inexorabil, faimosul *carpe diem* horatian constituind un motiv de largă circulație în perimetrul literaturii latine (cf. Martín 2016, 7-11):

collige, virgo, rosas dum flos novus et nova pubes, / et memor esto aevum sic properare tuum. (De rosis nascentibus, 49-50) „Culege trandafiri, copilă, câtă vreme fragezi sunt / Și nu uita: și-a tale clipe gonesc, se spulberă în vânt.” (trad. M. S.); *quid sit futurum cras, fuge quaerere, et / quem Fors dierum cumque dabit, lucro / adpone, nec dulcis amores / sperne puer neque tu choreas, / donec virenti canities abest / morosa. (Horatius, Carmina, I, IX, 13-18)* „Oricare zi trăită să-ți fie-o bucurie: /

¹¹ Cf. *Rondelul rozelor ce mor*: „E vremea rozelor ce mor, / Mor în grădini, și mor și-n mine – / Ș-au fost atât de viață pline, / Și azi se sting așa ușor.” (Macedonski 1979, 311).

Plăcerile iubirii făcute-s pentru tine / Și dansul tineresc, săltat cu voioșie;
 / Ferește-te de gândul la ziua care vine. / Cât tânăr ești și părul cărunt nu
 te-a-ntristat” (Horatius 2014, 25); *et spatio brevi / spem longam reseces.
 dum loquimur, fugerit invida / aetas: carpe diem quam minimum credula
 postero.* (Horatius, *Carmina*, I, XI, 6-8) „Speranța e departe, prezentu-a și
 trecut, / Cât stăm de vorbă, timpul fugit-a nevăzut. / Tu prinde bucuria de
 azi, pe care o vezi, / În viitor e bine prea mult să nu te-ncrezi.” (Horatius
 2014, 29); *rapiamus, amici, / occasionem de die, dumque virent genua
 / et decet, obducta solvatur fronte senectus. / tu vina Torquato move
 consule pressa meo. / cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna /
 reducet in sedem vice. nunc et Achaemenio / perfundi nardo iuvat et fide
 Cyllenaea / levare diris pectora sollicitudinibus* (Horatius, *Epodi*, XIII,
 3-10) „Prietenii, să prindem în grabă / prilejul care azi ni-i dat, verzi cât
 genunchii ne sunt // și-i cuvenit, să gonim bătrânețea din fruntea-nnorată.
 / Adu vin stors pe când era consul Torquatus al meu, / de-altele nu mai
 vorbi: căci, poate, un zeu mai prielnic / va pune toate-n rostul lor. Nard
 ahmeniu acum // vrem să stropim din belșug și din coardele cilenene /
 cu-un cântec să ne ușurăm grijile rele din piept” (Horatius 1980, 321);
*Interea, dum fata sinunt, iungamus amores: / Iam veniet tenebris Mors
 adoperta caput, / Iam subrepet iners aetas, nec amare decebit, / Dicere
 nec cano blanditias capite. / Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere
 postes / Non pudet et rixas inseruisse iuvat.* (Tibullus, *Elegiae*, I, I, 69-
 74) „Cât ne surâde norocul, să-ncingem încalte amoruri, / Căci va veni
 în curând Moartea cu cap neguros, / Vine furiș vlăguita etate când nu se
 mai cade / Nici a iubi, nici, cărunt, vorbe de-alint a rosti. / Venus zglobia-i
 acum de urmat, cât a frânge o ușă / Nu-i rușinos și-i plăcut din hârjoneli să
 te-ncingi” (Tibullus 1988, 27-29); *Dum vernat sanguis, dum rugis integer
 annus, / Utere, ne quis eat liber amore dies.* (Propertius, IV, 59-60) „Cât
 ai primăvara în sânge și anii lipsiți ți-s de riduri, / Tu te înfruptă; să nu-
 ți treacă o zi fără-amor.” (Propertius 1992, 216-217); *Venturae memores
 iam nunc estote senectae: / Sic nullum vobis tempus abibit iners. / Dum
 licet, et vernos etiamnum educitis annos, / Ludite: eunt anni more fluentis
 aquae* (Ovidius, *Ars amatoria*, III, 59-62) „Nu pierdeți timpul, curând,
 prea curând va veni bătrânețea: / Nu lăsați vremea încet să se prefire-n
 zadar. / Cât timp puteți și mai sunteți în anii cei tineri, petreceți! / Repede
 anii se scurg, ca râulețul pe prund.” (Ovidius [2001], 207); *Nostra sine
 auxilio fugiunt bona; carpите florem, / Qui, nisi carptus erit, turpiter ipse
 cadet.* (Ovidius, *Ars amatoria*, III, 79-80) „Fără întoarcere nouă ne pier a
 juniei podoabe: din ramu-i / Floarea culege-o la timp, altfel se va ofili.”
 (Ovidius [2001], 208).

Emblemă a frumuseții și a inocenței virginală, a prospețimii și a fragilității, asociat cu primăvara și iubirea, trandafirul alimentează limbajul artistic cu un șir nesfârșit de imagini, metafore și comparații, dintre cele mai variate și grațioase (cf. Joret 1892, 359). Elogiul trandafirilor – cu întruchiparea lor suavă și multicoloră – constituie astfel o celebrare a vieții și a bucuriilor ei atât de felurite și de prețioase, ce cată să devină un imperativ existențial: *collige, virgo, rosas*¹² (*De rosis nascentibus*, 49).

Referințe bibliografice:

- Gillespie, Stuart. 2017. *De Rosis Nascentibus from the Renaissance to the Twentieth Century: A Collection of English Translations*. Translation and Literature. 26 (1). Edinburgh University Press. p. 73-94.
- Joret, Charles. 1892. *La rose dans l'Antiquité et au Moyen Age. Histoire, légendes et symbolisme*. Paris: Émile Bouillon, Éditeur.
- Martín, Daniel Jiménez. 2016. *El poema De rosis nascentibus y su tradición clásica en la literatura española*. Titulación: grado en filología clásica. Tutor: dr. Don Manuel Mañas Núñez. Departamento de ciencias de la antigüedad. Facultad de Filosofía y Letras de Cáceres. Universidad de Extremadura.
- Subi, Maria. 2022. *Amurgul „sub semnul barocului”*, in AUT, Seria Științe Filologice, nr. 60, p. 227-233.

Surse:

- Ausone. 1843. *Oeuvres complètes*. Tome second. Traduction nouvelle par E.-F. Corpet. Paris: C. L. F. Panckoucke, éditeur.
- Caragiale, Matei I. 1965. *Pajere. Remember. Craii de Curtea-veche. Sub pecetea tainei*. Ediție îngrijită și prefătată de Perpessicius. București: Editura pentru Literatură.
- Caragiale, Matei I. 1994. *Opere*. Ediție, studiu introductiv și note de Barbu Cioculescu. București: Editura Fundației Culturale Române.
- Eminescu, Mihai. [2001]. *Luceafărul. Antume*. București – Chișinău: Litera Internațional.
- Horatius. 1980. *Opera omnia*. 1. *Ode. Epode. Carmen saeculare*. Ediție îngrijită, studiu introductiv, note și indici: Mihai Nichita. Ediție critică, stabilirea textului și selecția traducerilor din *Ode, Epode și Carmen saeculare*: Traian Costa. București: Editura Univers.

¹² Ecouri din versul: *collige, virgo, rosas* (*De rosis nascentibus*, 49) pot fi identificate la începutul poeziei lui Robert Herrick: *To the Virgins, to Make Much of Time* (1648), care servește drept sursă de inspirație pentru două picturi ale lui John William Waterhouse: *Gather Ye Rosebuds While Ye May*. Vezi Fig. 1, 2.

- Horatius, Quintus Flaccus. 2014. *Ode*. Traducere din limba latină de Ecaterina Andreica. Ediție îngrijită de George Bogdan Țara. Editura Excelsior Art.
- Macedonski, Al. 1979. *Poezii*. București: Editura Minerva.
- Ovidius, Publius Naso. [2001]. *Opere*. [Chișinău]: Gunivas.
- Propertius. 1992. *Sexti Propertii Opera omnia*. Ediție îngrijită, text stabilit, cuvânt înainte, traducere în metru original și note de Vasile Sav. București: Editura Univers.
- Servius. MDCCCLXXXVII. *Servii Grammatici qui feruntur in Vergilii Bucolica et Georgica Commentarii*. Recensuit Georgius Thilo. Lipsiae: In aedibus B. G. Teubneri.
- Tibullus, Albius și autorii Corpusului tibulian. 1988. [*Elegii*]. Ediție îngrijită, text stabilit, cuvânt înainte, traducere în metru original și note de Vasile Sav. București: Editura Univers.
- Vergiliu. 1967. *Bucolice. Georgice*. [în românește de Teodor Naum & D. Murărașu]. București: Editura pentru Literatură Universală.
- Virgilio, P. Marón. 1990. *Bucólicas. Géorgicas. Apéndice virgiliano*. Introducción general: J. L. Vidal. Traducciones, introducciones y notas por Tomás de la Ascensión Recio García y Arturo Soler Ruiz. Editorial Gredos.

Surse electronice:

- Appendix Vergiliana. De rosis nascentibus*: https://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lsante01/Vergilius/ver_apro.html, ultima accesare: 08.03.2023.
- Ausone. *Idylles*: <https://remacle.org/bloodwolf/historiens/ausone/idylles.htm>, ultima accesare: 26.02.2023.
- <https://latin.packhum.org/search>, ultima accesare: 08.03.2023.
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gather_Ye_Rosebuds_While_Ye_May.jpg, ultima accesare: 26.02.2023.
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Waterhouse-gather_ye_rosebuds-1909.jpg, ultima accesare: 26.02.2023.
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Gather_Ye_Rosebuds_While_Ye_May_\(Waterhouse_painting_1908\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Gather_Ye_Rosebuds_While_Ye_May_(Waterhouse_painting_1908)), ultima accesare: 26.02.2023.
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Gather_Ye_Rosebuds_While_Ye_May_\(Waterhouse_painting_1909\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Gather_Ye_Rosebuds_While_Ye_May_(Waterhouse_painting_1909)), ultima accesare: 26.02.2023.
- https://en.wikipedia.org/wiki/To_the_Virgins,_to_Make_Much_of_Time, ultima accesare: 26.02.2023.

Fig. 1. John William Waterhouse, *Culegeți bobocii de trandafir, cât mai puteți* (1908)

Fig. 2. John William Waterhouse, *Culegeți bobocii de trandafir, cât mai puteți* (1909)